

МІНЕРАЛЬНІ ЛІКУВАЛЬНІ ВОДИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИВЧЕННЯ І СТАНДАРТИЗАЦІЇ

О. Нікіпелова, кандидат хімічних наук, провідний науковий співробітник, керівник, Український державний центр стандартизації та контролю якості природних та преформованих засобів Українського науково-дослідного інституту медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України,

А. Кисилевська, науковий співробітник, Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України, м. Одеса

МИНЕРАЛЬНЫЕ ЛЕЧЕБНЫЕ ВОДЫ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ ИЗУЧЕНИЯ И СТАНДАРТИЗАЦИИ

Е. Никипелова, кандидат химических наук, ведущий научный сотрудник, руководитель, Украинский государственный центр стандартизации и контроля качества природных и преформированных средств Украинского научно-исследовательского института медицинской реабилитации и курортологии Министерства здравоохранения Украины,

А. Кисилевская, научный сотрудник, Украинский научно-исследовательский институт медицинской реабилитации и курортологии Министерства здравоохранения Украины, г. Одесса

MINERAL MEDICAL WATERS: METHODOLOGICAL BASES OF STUDYING AND STANDARDIZATION

O. Nikipelova, Candidate of Chemical Sciences, Leading Research Worker, Leader, Ukrainian State Center of Standardization and Control of Quality of Natural and Formed Facilities of Ukrainian Research Institute for medical Rehabilitation and Resort Therapy,

A. Kisilevska, Senior Scientist, Ukrainian Research Institute for medical Rehabilitation and Resort Therapy, Odessa

У статті розглянуто вимоги основних нормативних документів, які регламентують вимоги щодо використання мінеральних вод. Запропоновано систему методологічних підходів та методичних основ, за допомогою яких розроблено проект національного стандарту на мінеральні лікувальні води.

Україна сьогодні проходить процедуру офіційного вступу до Світової організації торгівлі, що потребує гармонізації основних регламентуючих документів, у тому числі в галузі використання мінеральних вод (МВ), із загальносвітовими стандартами. Це потребує розроблення принципово нових методологічних підходів до їх вивчення і стандартизації, у тому числі лікувальних. Автори розробили проект національного стандарту на мінеральні лікувальні води (МЛВ), для чого було проведено такі роботи:

- аналіз чинних нормативних документів (НД) в Україні та Європі на МЛВ;
- аналіз нормативно-правової бази, згідно з якою відбувається вивчення та стандартизація МЛВ;
- аналіз наявних методик, за якими вивчаються МЛВ в Україні;
- розроблення методологічних підходів вивчення та стандартизації МЛВ;

О. Нікіпелова

А. Кисилевська

• розроблення проекту національного стандарту на МЛВ на основі вибраних методологічних підходів.

Аналіз чинного в Україні та міжнародного законодавства щодо МВ дозволив встановити, що сьогодні на МЛВ, які призначаються і використовуються у лікувальній практиці при внутрішньому (питне лікування) та зовнішньому (ванни, басейни, промивання тощо) застосуванні, поширюється дія стандарту [1]. Але наразі цей документ «морально застарілий»: за минулі 10 років змінилася як нормативна база в галузі використання та контролю якості МВ, так і ситуація у санаторно-курортній сфері, в якій переважно і застосовуються МЛВ. Упроваджуються нові модернізовані технології подачі МЛВ, посилюються вимоги до їхнього санітарно-епідеміологічного стану на лікувальні процедури та їх фасування, в Україні запроваджуються нові медичні стандарти санаторно-курортного лікування, які теж регламентують застосування МЛВ з лікувальною метою.

Сам стандарт [1] не містить вимоги до преформованих засобів, які є препаратами на основі природних лікувальних ресурсів, у тому числі МЛВ. З введенням в дію Наказу МОЗ України [2] змінилося саме визначення «мінеральні лікувальні води», згідно з яким це «природні підземні МВ об'єктів (родовищ), які мають виражену лікувальну і профілактичну дію на організм людини, характеризуються мінералізацією більше 8,0 г/дм³ або меншою при умісті в них біологічно активних компонентів та сполук не нижче прийнятих бальнеологічних норм відповідно до кондицій, установлених для кожного об'єкта (родовища), вода яких використовується без додаткового оброблення, що може вплинути на хімічний склад та мікробіологічні властивості, згідно з медичним (бальнеологічним) висновком. МЛВ використовуються тільки з лікувальною метою за призначенням лікаря відповідно до медичних показань». Тоді як стандартом [1] для гідрокарбонатних і хлоридно-гідрокарбонатних вод межа встановлювалася не 8 г/дм³, а 15 г/дм³. Науково доведено, що води виявляли виражену лікувальну і профілактичну дію на організм людини і при меншій мінералізації. Тому, розробляючи проект національного стандарту, цей показник було б доречно не враховувати, а зробити акцент на результатах доклінічних досліджень та клінічних випробувань з метою визначення показань та протипоказань, що зазначаються у медичному (бальнеологічному) висновку.

Наступна вимога, що різнить положення, зазначені у [1] та міжнародних документах щодо МВ, — це їх транспортування. У стандарті [1] дозволялося транспортувати воду за допомогою цистерн, а згідно з європейським законодавством, зокрема [3], — лише за допомогою мінералопроводів.

Останніми роками відмічаються зміни чинного національного та міжнародного законодавства в галузі санітарно-епідеміологічного контролю та контролю хімічних показників безпечності МВ, що не відображено у [1]. Тому назріла нагальна необхідність розроблення національного стандарту на МЛВ, який повинен бути гарантом їхньої безпечності та якості при використанні у санаторно-курортній та лікувальній практиці [4].

Під час розроблення цього документа була поставлена мета обов'язкової гармонізації з європейським законодавством у сфері МВ відповідно до Державної програми стандартизації на 2006 — 2010 роки, прийнятою Кабміном [5]. Для цього проаналізовано ряд НД європейських країн стосовно МВ, зокрема, Стандарт Кодексу на природні МВ [6], Директиви Ради [3, 7], «Дефініції — стандарти якості для типізації курортів, зон відпочинку та лікувальних джерел» (Німецький Союз курортів, 1998 рік), стандартів щодо МВ інших країн тощо.

Аналіз документів показав, що чинні національні стандарти у сфері природних лікувальних ресурсів у цілому відповідають міжнародним вимогам, а за основними положеннями спостерігається гармонізація:

- до МВ відносять води підземного походження зі стабільним хімічним складом, бактеріологічно безпечні;
- МВ поділяють на питні та лікувальні залежно від загального вмісту солей (мінералізації) та присутності специфічних компонентів;
- джерела МВ повинні бути захищені від можливості забруднення;
- обов'язковою умовою використання води для фасування є проведення гідрогеологічного обстеження зони формування родовища, комплексних фізико-хімічних та мікробіологічних досліджень джерела;
- для організації промислового фасування необхідна наявність дозволу уповноваженого державного органу;
- фасування лікувальних вод неможливе без проведення клінічних випробувань;
- необхідність проведення моніторингу безпечності та якості МВ з обов'язковим періодичним зовнішнім контролем відповідного органу тощо.

Однак слід зазначити деякі невідповідності між європейськими та чинними стандартами України. Наприклад, в європейських виділяється дрібніша класифікація МВ: «природна мінеральна вода», «джерельна вода», «природна мінеральна вода негазована», «природна мінеральна вода дегазована», «природна мінеральна вода газувана», «природна мінеральна вода з додаванням вуглекислоти», хоча усі вони і належать до підземних вод. Крім того, існу-

ють відмінності у значеннях гранично допустимих концентрацій деяких нормованих компонентів і сполук та різниця методик, що застосовуються для визначення мікробіологічних характеристик.

Перед розроблянням проекту національного стандарту на МЛВ розроблено методологічні підходи їх вивчення та стандартизації.

Отже, для вирішення поставлених завдань нами використано таку систему методологічних підходів.

- *Системний підхід* розробляння стандарту повинен починатися формулюванням мети. Стандарт розглядається як єдина система, що включає набір окремих характеристик, норм та вимог. Звідси впливає необхідність прогнозування наслідків реалізації розроблюваного національного стандарту та взаємозв'язку окремих його положень, аналізу можливих альтернативних документів; при цьому ці документи не повинні суперечити один одному та національному стандарту.

Застосовуючи системний підхід, слід визначити вихідні параметри системи: яким є вихідний продукт, яким характеристикам він повинен відповідати, хто буде його використовувати. В нашому випадку продукт — МЛВ. Наявність зворотного зв'язку дозволить своєчасно реагувати на зміни потреб споживачів продукту, вносити зміни до медичних стандартів лікувального використання МЛВ, відслідковувати появу нових технологій, обладнання тощо.

- *Комплексний підхід* передбачає облік економічних та соціальних наслідків розробленого проекту національного стандарту.

- *Динамічний підхід* дозволить розглядати зміни ситуації у часі і на основі ретроспективного аналізу спрогнозувати майбутню ситуацію.

- *Функціональний підхід* дає можливість проаналізувати еволюцію технічного регламентування МЛВ за схемою:

потреби → функції → характеристики МЛВ, які задовольняють потреби → структурні зміни.

- *Відтворювальний підхід* дозволяє орієнтуватися на постійне оновлення змісту та характеристик до продукту (МЛВ) з появою змін чинного законодавства та введенням нових методик визначення тих чи інших характеристик та нових технологій.

- *Ситуаційний підхід* передбачає обов'язковий та всебічний аналіз ситуації, що склалася, та врахування цієї ситуації під час розробляння проекту національного стандарту.

- *Модельний підхід* дозволяє проаналізувати проект та наслідки введення стандарту не на реальному об'єкті, а на спеціально створеній його моделі.

- *Нормативний підхід* полягає в обов'язковій регламентації застосування продукту — МЛВ у НД та їх обліку.

Паралельно було розроблено методичні основи стандартизації МЛВ:

- *урахування навичок та здібностей розробників* (при цьому застосовувався принцип команди — до розробляння проекту залучали спеціалістів, які мають достатню кваліфікацію у цій галузі та досвід роботи з розробляння подібних документів);

- *присвоєння проекту вищого пріоритету* — усвідомлення та розуміння розробниками того, що робота над НД є першочерговим (пріоритетним) завданням, для вирішення якого мають бути задіяні усі необхідні ресурси;

- *застосування артефактів* — для кращого та всеохопного аналізування усієї інформації з розглянутих питань;

- *застосування основних методів стандартизації:*

- уніфікація (основа: систематизація та класифікація);

- типізація;

- агрегування;

- *застосування такого нормативного інструментарію:* чинного стандарту на МЛВ [1], європейських директив, а також міжнародних стандартів щодо МВ;

- *застосування нормативно-правової бази щодо МВ.*

У першу чергу було розглянуто нормативно-правову базу вивчення МЛВ. Згідно із Законом України [8] МЛВ належать до природних лікувальних ресурсів. Відповідно до [8, ст. 16] природні лікувальні ресурси, у тому числі і МЛВ, можуть використовуватися в санаторно-курортній практиці і при промислового освоєнні за наявності спеціального медичного (бальнеологічного) висновку, який видається МОЗ України. В розвиток цього положення було розроблено та затверджено наказ МОЗ України [2]. Згідно з Постановою Кабміну [9] у Державному кадастрі природних лікувальних ресурсів, окрім інших даних, повинні бути представлені відомості про бальнеологічну цінність природних лікувальних ресурсів.

Таким чином, згадані вище законодавчі документи є нормативно-правовими засадами вивчення МЛВ (рис. 1).

Рис. 1. Нормативно-правові засади вивчення МЛВ

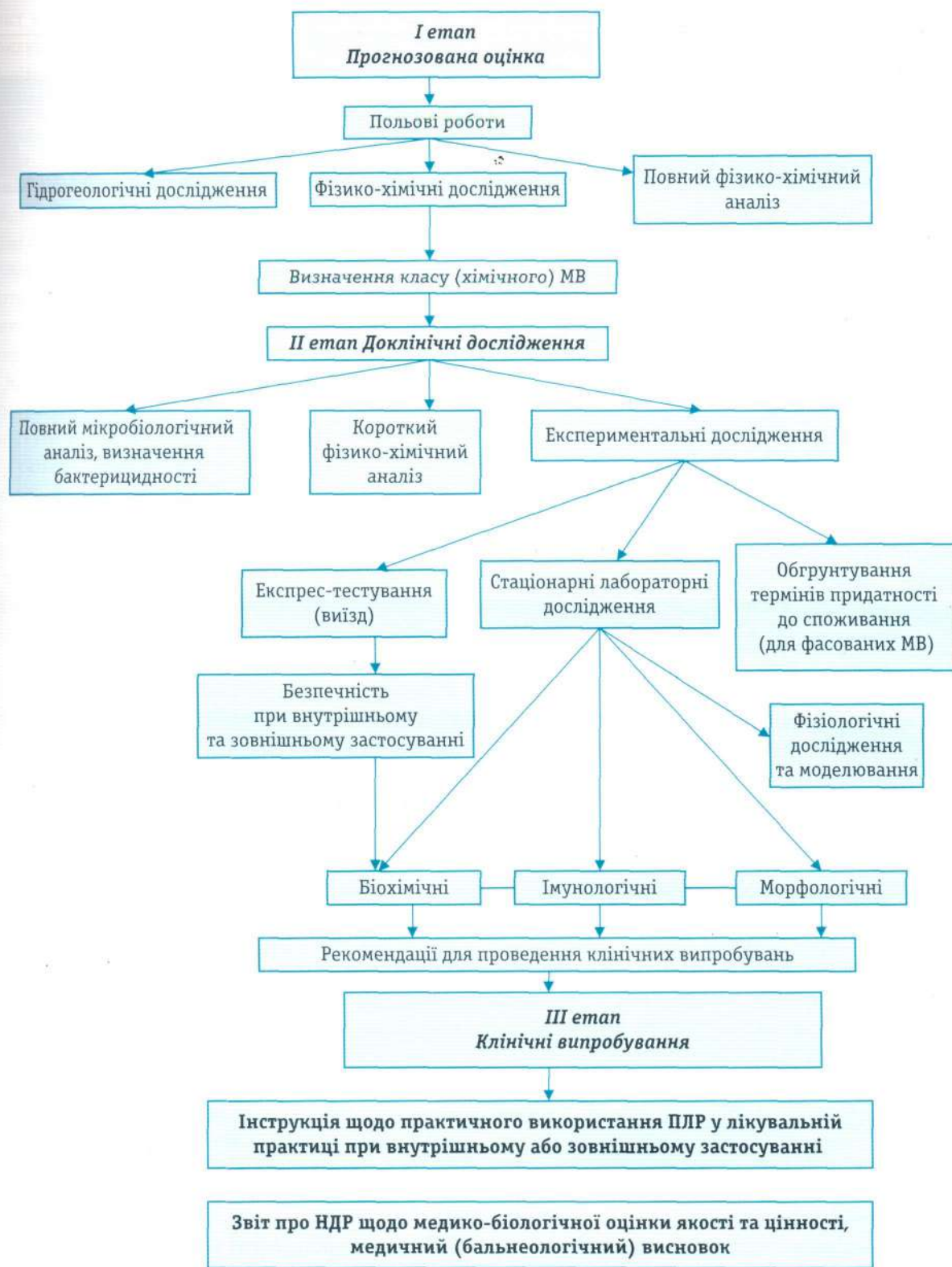

Рис. 2. Схема етапів медико-біологічного оцінювання МЛВ

Основним методологічним підходом до вивчення усіх МВ є комплексність. Відповідно до Наказу МОЗ [2] в УкрНДІ медичної реабілітації та курортології (УкрНДІ МРтаК) виконується принцип комплексного етапного підходу до вивчення мінеральних, у тому числі й лікувальних вод: польові дослідження на родовищах, вивчення фі-

зико-хімічного складу, мікробіологічних властивостей, механізму дії в експерименті на тваринах і бальнеологічної оцінки при клінічних випробуваннях.

Таке комплексне всебічне оцінювання лікувальних вод вимагає участі фахівців різного профілю (гідрогеологів, геологів, хіміків, мікробіологів, фізіологів,

Порівняльна таблиця хімічних показників безпеки різних українських та міжнародних НД щодо МВ

Показники	Значення масової концентрації, мг/дм ³ , не більше		
	ГСТУ 42.10-02-96	Директива Ради Європейського Союзу 2003/40/ЄЕС та Codex Stan 108-1981	Проект ДСТУ «Води мінеральні лікувальні та преформовані засоби. Загальні технічні умови»
Нітрати (по NO ₃ ⁻)	50,0	50,0	10,0
Нітриди (по NO ₂ ⁻)	2,0	0,02	0,02
Миш'як (As)	—	1,5	1,5
Свинець (Pb)	0,1	0,01	0,01
Цинк (Zn)	5,0	1,0	1,0
Селен (Se)	0,05	0,01	0,01
Сурма	—	0,005	—
Барій	—	1,0	—
Ціаніди	—	0,07	—
Кадмій (Cd)	0,01	0,003	0,003
Мідь (Cu)	1,0	1,0	1,0
Ртуть (Hg)	0,02	0,001	0,001
Хром (Cr)	0,5	0,05	0,05
Стронцій (Sr)	25,0	25,0	25,0
Фтор (F)	10,0	5,0	10,0
Органічні речовини (в розрахунку на вуглець)	30,0	30,0	30,0
Марганець	—	0,5	0,5
Нікель	—	0,02	0,02
Ванадій	0,4	—	—
Уран	1,8 (23,8 Бк/дм ³)	—	1,8 (23,8 Бк/дм ³)
Радій	5,0 · 10 ⁻⁷ (18,5 Бк/дм ³)	—	5,0 · 10 ⁻⁷ (18,5 Бк/дм ³)
Феноли*	0,01	0,001	0,001
Пестициди (сумарний вміст) та поліхлорбіфеніли*	—	0,0005	0,0005
Нафтопродукти*	—	0,01	0,01
ПАР*	—	0,05	0,05

Примітка. * — Визначення проводяться на стадії прогнозування оцінки щодо можливості практичного використання

імунологів, біохіміків, морфологів, гігієністів, бальнеологів, клініцистів тощо).

У 2000 — 2002 роках УкрНДІ МРтаК виконано роботу щодо уніфікації сучасних фізико-хімічних, мікробіологічних та експериментальних методів дослідження МВ [10—12]. Методи досліджень, що не увійшли до посібників [10—12], застосовуються відповідно до методик, зазначених у відповідних НД [13—15].

Наразі співробітниками УкрНДІ МРтаК проводяться роботи з уніфікації та подальшого затвердження методик досліджень МВ у польових умовах.

Ураховуючи розроблені методологічні підходи і методичні основи, розроблено схему етапів медико-біологічного оцінювання якості та цінності МВ, визначення методів їх використання (рис. 2).

Для розроблення національного стандарту на МЛВ співробітниками УкрНДІ МРтаК та членами ТК № 124 насамперед було розроблено нові гармонізовані хімічні показники безпеки МЛВ, але з урахуванням національних особливостей (таблиця).

Як видно з таблиці, деякі показники у проекті стандарту теж різняться з європейськими, зокрема,

вміст нітратів. Але у Директиві [7] зазначено, що можливим є нижчий орієнтовний показник вмісту нітратів у МВ, що видобуваються на даній території. Стосовно вищого показника вмісту фтору (10,0 мг/дм³ замість 5,0 мг/дм³) слід враховувати, що це для МЛВ, і розробники враховували національні особливості, тому що деякі українські та іноземного походження МЛВ містять фтору більше, ніж 5,0 мг/дм³.

Відсутність показників у проекті нового стандарту, зазначених у міжнародних документах, пояснюється відсутністю методик їх визначення в Україні.

Наразі співробітниками УкрНДІМРтаК розроблено проект національного стандарту на МЛВ, який повинен стати гарантом їхньої якості при використанні у санаторно-курортній та лікувальній практиці. Цей проект зараз проходить процедуру розгляду та підготовки до затвердження. Вимоги стандарту поширюватимуться на МЛВ у природному стані різного хімічного складу, призначені для використання у лікувальній практиці при внутрішньому і зовнішньому застосуванні, стосовно масової концентрації специфічних біологічно активних компонентів та сполук, хімічних показників безпечності та санітарно-мікробіологічних характеристик. Стандарт регламентуватиме умови транспортування, методи контролювання, вимоги охорони довкілля, безпеки, гарантії науково-обґрунтованого лікувального використання та умови застосування. Згідно з цим стандартом зазначатимуться медичні показання щодо використання МЛВ при внутрішньому та зовнішньому застосуванні та основні медичні протипоказання, що повинно обґрунтовуватися експериментально доклінічними дослідженнями та клінічними випробуваннями згідно з Наказом [2]. Лише після проведення таких досліджень їх буде занесено до Реєстру МВ. У стандарті чітко визначено схему моніторингу санітарно-мікробіологічних та хімічних характеристик МЛВ.

Слід зазначити, що національний стандарт буде містити Інструкцію «Контроль безпечності та якості

МВ у ході відпускання лікувальних процедур», яка є обов'язковим додатком до стандарту. Розробляючи цей документ, співробітники УкрНДІМРтаК враховували дані багаторічного досвіду роботи з вивчення стану бальнеотехнічних і гідромінеральних господарств багатьох санаторно-курортних установ; результати моніторингу вмісту біологічно активних компонентів та сполук за усіма точками технологічного ланцюга відпуску лікувальних процедур із застосуванням МЛВ. У документі наведено схему надходження МВ на бювети і водолікарні, яка включає видобуток, транспортування, резервування, оброблення, фільтрацію, нагрівання (охолодження) МВ під час підготовки до відпуску лікувальних процедур; відображено безпосередньо контроль безпечності та якості МЛВ при зовнішньому та внутрішньому застосуванні; дезінфекційні заходи під час проведення даних процедур.

Таку Інструкцію з урахуванням місцевих особливостей повинен розробити та затвердити кожний санаторно-курортний заклад, який використовує МВ для відпуску лікувальних процедур.

ВИСНОВКИ

Для розроблення нових гармонізованих з міжнародним законодавством стандартів, зокрема, національного на МЛВ, необхідним було розроблення нових методологічних підходів та методичних основ їх вивчення і стандартизації.

Запропоновано систему методологічних підходів та методичних основ, за допомогою яких розроблено проект національного стандарту на МЛВ, який максимально гармонізовано з вимогами міжнародного законодавства, та нового документа «Інструкція. Контроль безпечності та якості МВ під час відпуску лікувальних процедур», який є його складовою.

Прийняття нових НД щодо удосконалення національної нормативної бази на МЛВ буде сприяти чіткому дотриманню вимог цих документів та дозволить якісно задовольняти вимоги споживачів МЛВ, що, у свою чергу, сприятиме надійному захисту їхніх прав, а також оздоровленню нації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. ГСТУ 42.10-02—96. Води мінеральні лікувальні. Технічні умови.
2. Наказ МОЗ України «Про затвердження Порядку здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методів їх використання», затв. МОЗ України 02.06.2003 № 243, зареєстр. у Мін'юсті України 29.08.2003 за № 752/8073.
3. Директива Ради Європейського Союзу 80/777/ЄЕС від

15.07.1980 щодо зближення законів Держав-членів у відношенні використання та організації збуту природних мінеральних вод (із урахуванням змін, внесених Директивою Ради Європейського Союзу 96/70/ЄС від 28.10.1996 щодо зближення законів Держав-членів у відношенні розробки родовищ та збуту природних мінеральних вод).

4. Никіпелова Е. М., Солодова Л. Б., Кисилевская А. Ю. Современные требования к изучению, стандартизации, мониторингу качества минеральных лечебных вод в Украине // Вода и климат для здоровья в современном обществе. Материалы Международного

- научного конгресу Всесвітньої федерації водолікування і Кліматолікування (ФЕМТЕК), Андорра, 8 — 11 листопада 2006. — С. 68 — 69.
5. Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми стандартизації на 2006 — 2010 роки» від 01.03.2006 № 229.
 6. Документ Комісії Кодексу Аліментаріус «Стандарт Кодексу на природні мінеральні води» Codex Stan 108-1981, Rev.1— 1997.
 7. Директива Ради Європейського Союзу 2003/40/ЄС від 16.05.2003 щодо переліку допустимого рівня концентрації та вимог до маркування для компонентів природних мінеральних вод та умов використання повітря, збагаченого озоном, для обробки природних мінеральних вод та вод з джерел.
 8. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 № 2026-III.
 9. Постанова КМУ «Про затвердження порядку створення і ведення Державного кадастру природних лікувальних ресурсів» від 26.07.2001 № 872.
 10. Нікіпелова О. М., Філіпченко Т. Г., Солодова Л. Б. Посібник з методів контролю природних мінеральних вод, штучно-мінералізованих вод та напоїв на їх основі. Ч. 1. Фізико-хімічні дослідження. — Одеса: МОЗ України, УкрНДІМРтаК, 2002 — 96 с.
 11. Ніколенко С. І., Глухівська С. М., Померанц М. Л. Посібник з методів контролю природних мінеральних вод, штучно-мінералізованих вод та напоїв на їх основі. Ч. 2. Мікробіологічні дослідження. — Одеса: МОЗ України, УкрНДІМРтаК, 2002. — 32 с.
 12. Алексєєнко Н. О., Павлова О. С., Насібуллін Б. А., Ручкіна А. С. Посібник з методів контролю природних мінеральних вод, штучно-мінералізованих вод та напоїв на їх основі. Ч. 3. Експериментальні та клінічні дослідження. — Одеса: МОЗ України, УкрНДІМРтаК, 2002. — 120 с.
 13. ГОСТ 23268.0—91 — ГОСТ 23268.18—78. Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые. Правила приемки и методы анализа.
 14. ГОСТ 26927—86. Сырье и продукты пищевые. Метод определения ртути.
 15. ГОСТ 26449.1—85. Установки дистилляционные опреснительные стационарные. Методы химического анализа соленых вод.

ЯКІСТЬ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ: ПОСИЛЕНИЙ КОНТРОЛЬ ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТУ

Держспоживстандарт посилить контроль за якістю продуктів дитячого харчування на внутрішньому ринку. Така необхідність зумовлена високим рівнем порушень вимог нормативних документів (НД), що регламентують виробництво цієї продукції.

Протягом 2008 року та I кварталу 2009 року Держспоживстандарт перевіряв понад 179 тонн продуктів дитячого харчування. Забраковано та знято з реалізації майже 38 % перевіреної продукції. Під час перевірок торговельної мережі представники територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів звертали увагу на відповідність продукції вимогам НД за органолептичними, фізико-хімічними, мікробіологічними і токсикологічними показниками.

Недоліки, через які продукти бракувалися: відсутність документів на підтвердження якості та безпеки (понад 28 % від забракованої та знятої з реалізації продукції); відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації (понад 41 %); невідповідність вимогам НД (майже 18 %); реалізація товарів із строком придатності, що минув (0,4 %).

Негайного вирішення потребує проблема присутності на українському ринку неякісних, а іноді й небезпечних продуктів, замаскованих під псевдо-дитячі (на споживчій упаковці розміщено дитячі ілюстрації із зображеннями казкових персонажів, дитячих іграшок тощо, але маркування не містить інформації щодо дитячого вжитку). Таким чином, виробники ухиляються від державної реєстрації НД на продукти дитячого харчування і державної реєстрації самих продуктів та вводять в оману споживачів.

Аналіз результатів перевірок якості продуктів дитячого харчування у торговельній мережі показує, що контроль їх якості є недостатньо ефективним через відсутність можливості проводити лабораторні дослідження зазначених продуктів — у державному бюджеті України на 2009 рік на це не передбачено коштів.

Представники Держспоживстандарту посилять контроль дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавчої та нормативно-правової бази під час виробництва і реалізації продуктів дитячого харчування. Планується підготувати пропозиції щодо заборони реєстрації технічних умов на виробництво продукції, вимоги яких є нижчими від вимог державних стандартів.

Буде посилено постійну взаємодію між територіальними органами у справах захисту прав споживачів, центрами стандартизації, метрології та сертифікації та ДП «Український центр з проблем захисту прав споживачів» щодо дієвого контролю якості та безпеки продукції дитячого харчування. Буде вжито заходів для заборони використання пакувальних матеріалів, не призначених для дитячого харчування, з поліграфічним зображенням казкових персонажів, тварин, птахів тощо.

Планується вжити заходи для ефективної співпраці Держспоживстандарту з правоохоронними та іншими органами державного контролю і нагляду, з місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями. ■

(За матеріалами Держспоживстандарту України)